

M E R K U R I U S Z

4 / 2015

Notka wstępna

... Klub Polski kończy kadencję swego zarządu. W maju, dokładnie 28., zaplanowane mamy zebranie sprawozdawczo – wyborcze. Apel do wszystkich, bez względu, czy są członkami Klubu rok, dwa, czy też 10, 20. Każdy, któremu zależy, by historia Klubu niezamknęła się w czasie zbyt krótkim, by promieniowała na działalność w latach następnych, ba, dziesięcioleciach, niech zgłosi swą gotowość do podtrzymania starań wytrwania. Nie musi to być w takiej postaci jak dotychczas, nowe pomysły chętnie widziane – oczywiście w ramach statutu, który nas zobowiązuje. Te moje, może zbyt skomplikowane zdania, chcą pobudzić chęć do działań, nowych programów, może nawet do nowego sposobu zarządzania Klubem. Chcielibyśmy przedstawić taką listę kandydatów, która mogła by być wariantem dla tych, co chcieli by inny sposób działania. Zapraszamy do zgłaszania swej kandydatury, swych pomysłów programowych z myślą o tym, że nasz Klub szczyty się rocznicami ponad stu dwudziestoletnimi. ...

Takie wyzwanie umieściłem w MERKURIUSZU nr 2 rocznik 2015. Nie zaznaczyłem odzew, uwagę na powyższe słowa. Swoją notkę wstępną przedkładałem jako swego rodzaju ankietę – potrzebujemy Klub, nie potrzebujemy ..., potrzebujemy Merkuriusza ...? Odzew czytelników będzie ważył moje decyzje. Można żyć dla idei, ale bez ludzi, którym ta idea ma służyć, ten sposób nie wytrzyma długo. Według mego zdania nie jest ważne to, czy zaznaczają nas urzędy, instytucje, ale ważne jest to, by podtrzymać to, co jeszcze pamiętamy z naszych domów rodzimych. Ja wiem, że naszym rodzicom nie chodziło o to, by się przypodobać, ale żeby zachować tożsamość, zwłaszcza językową i kulturalną.

Merkuriusz kwietniowy poświęciłem czeskim mediom, które o Polsce, czy Polakach piszą. O Polsce i Polakach w czeskich mediach całkiem dużo się pisze. Wybrałem osobistości znane i takie, o których nie słyszeliśmy. Warto poznać bliżej. Rozmowa o konflikcie na Ukrainie potwierdza tylko to, że konflikt ten jest spowodowany zaborczą polityką Moskwy. Nie trzeba być analitykiem, by tego rodzaju sprawy potrafić rozpoznać. Albo może ktoś wie jak się kupuje czołg w kilka czy kilkudziesięciu sztukach?

Władysław Adamiec

POLSKÁ VELVYSLANKYNĚ EXKLUZIVNĚ PRO ČASOPIS VLASTA

PŘIJEĎTE POZNAT NAŠI ZEM!

Od letošního léta máme v Praze hvězdu polské diplomacie – paní **Grażynę Bernatowicz**. Dvakrát byla náměstkyní ministra zahraničí, řešila spolupráci Polska s nejdůležitějšími zeměmi EU, pět let zastupovala svoji zemi ve Španělsku, zdobí ji vysoké řady desítky zemí, je autorkou mnoha odborných knih. Teď s paní Grażynou sedíme v její pražské rezidenci a ptáme se. **TEXT IVO BARTÍK**

Proč jste se nestala novinářkou, jak jste původně chtěla? Vystudovala jsem mezinárodní právo a žurnalistiku. Pak mě však zaujala práce v Polském Institutu mezinárodních věcí, kde jsem měla na starosti jih Evropy. Ve Španělsku se zrovna hroutila diktatura generála Franca, děly se zajímavé věci. No a po roce 1989 Polsko hledalo nové lidi do diplomacie, což pro mě byla další výzva. Můj muž se novinářem stal – později ale změnil profesi a teď je developerem.

Pokud vím, umíte anglicky, španělsky a rusky. Jak jste na tom s češtinou? Možná se budete divit, ale pro Poláky je čeština dost těžká. Přibuznost jazyků může být zrádná. Mám tady lektorku a expresní kurz na CD, učím se vlastně v každé volné chvíli.

Jak se vám líbí ve vašem novém bydlišti – Praze?

Bydlíme tu s manželem, oba naši synové už jsou dospělí a mají vlastní rodiny, takže

za námi jen občas přijíždějí. Praha je určitě jedno z nejkrásnějších měst na světě. A já se tu cítím o to lépe, že Česko má dnes s Polskem snad vůbec nejlepší vztahy v historii.

Myslíte ale, že se naše národy dostatečně znají? Mám pocit, že třeba turistika mezi námi zrovna moc nekvete...

Bohužel je pravda, že v oblasti kultury a cestovního ruchu máme hodně co dohánět. Přitom obě země mají tolik atrakcí! Vaše hory jsem poznala už v 80. letech, kdy jsme jezdili lyžovat na Horní Mísečky. Těším se, že u vás letos zase vyrazím na sjezdovky. Obávám se ale, že průměrní Poláci z Česka o mnoho víc než Prahu a Krkonoše neznají. Češi pak – s výjimkou Krakova – také o krásách sousední země moc nevědí. Nemáme samozřejmě klima jako Chorvatsko, nabízíme ale jiné krásy. Třeba nádherné Mazury, příjemné pobřeží Baltu a hned 13 památek chráněných UNESCO (pozn. aut. – Česko jich má 12).

To nejlepší z polských jídel

Kompletní přehled akcí **festiválu polské gastronomie** najdete v rubrice Extra jídlo (stránky 33–36), která je tentokrát věnovaná polské národní kuchyni.

V Polsku jsou cenění například spisovatel Hrabal či písničkář Nohavica. U nás zas máme rádi třeba Agnieszku Holland...

I tady ale mají oba národy hodně rezerv. Já i moji přátelé jsme kdysi na české kultuře vyrůstali: vzpomínám si, jak v 70. letech vyšel Kunderův Žert a my jsme to brali, jako by nám někdo otevřel okno do jiného světa. Hrabala mám samozřejmě také ráda, stejně jako spoustu českých filmů – jen namátkou Lásky jedné plavovlásky, Postřižiny či Kolju. A samozřejmě Hořící keř o Janu Palachovi, který režírovala právě Agnieszka Holland.

Za bývalého režimu ale k sobě oba národy zas tak blízko neměly.

Češi viděli Poláky jako kšeftáře a pámbičkáře, Poláci Čechy jako Pepíky-knedlíky, kteří všechno ošvejkují...

Nevím, jestli tomu bylo přesně tak, ale tyhle doby už našťastí stejně minuly. Je ovšem pravda, že Češi jsou pro Poláky pořád trochu – v dobrém slova smyslu – Švejky: tedy lidmi klidnými, pragmatickými, uvažujícími a veselými. Poláci jsou naopak podle mého názoru spontánnější, otevřenější, rychlejší v úsudcích i skutech. Teď jsme se ale ocitli na jedné společné lodi Evropské unie, kde se všechny zmíněné vlastnosti dobře doplňují. Polákům se v EU dost daří – jsme jedinou členskou zemí, kterou v současné krizi nepostihl pokles HDP. Na druhé straně ale máme dost vysokou nezaměstnanost.

Já sama pro bližší poznání mentality Čechů studuji Krátké dějiny české země, dostala jsem je od kardinála Duky, knihu Jana Patočky Kdo jsou Češi a spisy Petra Čorneje či Jiřího Pokorného – vesměs ale zatím bohužel v angličtině. Výborné jsou také knihy o Česích od polského novináře

Mariusze Sczygiela – třeba Gottland, který vyšel i v češtině. Škoda, že takový autor momentálně není i na české straně.

Samozřejmě ale rozdíly v mentalitě vidím i v běžném životě. Například Češi se po práci dost často chodí bavit někam ven, zatímco Poláci zůstávají spíš doma. Také se u nás víc jí doma, méně chodíme do restaurací. Pro naše ženy je prvořadé být krásné a elegantní podle poslední módy – klidně na to vydají poslední groš. Po letech totality, kdy měli všichni víceméně to samé, se každý teď snaží mít svůj dům či byt co nejhezčí, nejlépe zařízený. Také se u nás nyní velmi investuje do dětí, nejvíce ve středních vrstvách – děti chodí na kurzy jazyků, tanců, sportů, no prostě všeho možného. A abych nezapomněla, Češi i Poláci teď víc sportují. U nás se hlavně jezdí na kole, to je polský národní sport, a běhá. Musím se pochlubit – můj syn uběhl Varšavský maraton! Mimořádně zúčastnilo se ho 13 000 osob.

Zanedlouho v Praze proběhne druhý ročník festivalu polské

gastronomie – tam bude jistě příležitost poznat mnoho zajímavého. Jak se vlastně vaří v rezidenci? Vaříte vy sama?

Ano, dělám to celý život, i když teď už synové přijdou ke stolu jen občas – většinou jsme sami s manželem. Přípravuji lehká jídla, žádná těžká masa, nic smaženého a tučného. Hodně jíme polévky, na které je polská kuchyně bohatá – třeba dýňovou, okurkovou, zelnou, fazolovou, hrachovou nebo náš tradiční žurek, podobný vašemu kyselu, či červený baršč. Samozřejmě znám a mám ráda i českou kuchyni – v Krkonoších býval naším hitem pstruh a omáčky s knedlíky. Vaše kuchyně mi připadá ve srovnání s polskou taková solidnější, fortelnější, víc mužská. Ale to nakonec můžete porovnat sami – čtenáře Vlasty srdečně zvou na festival polské gastronomie, který se koná od 18. do 22. listopadu (podrobný program na www.polskyinstitut.cz). A když už jsem v tom zvaní, přidám také pozvání do Polska. Přijďte poznat krásy naší země – budete velmi vítanými hosty! ■

Piotr Andrusieczko

Chcete tu s námi umřít?

O podivných postavách, které rozpoutaly válku na Ukrajině, a o tom, jak se z vysokoškolského učitele stane válečný reportér.

Text: Magdalena Sodomková Foto: David Neff, Piotr Andrusieczko

Vyšli jsme tehdy do mrazivé noci. Julija Tymošenkova nám právě ohlásila, že o vlas prohrála prezidentské volby 2010. Zamířili jsme do vítězného štábu Viktora Janukovyče. A pak do baru. Do rána jsme s polským politologem ukrajinského původu Piotrem Andrusieczkem a skupinou novinářů diskutovali o tom, jak hodně zle teď na Ukrajině bude. Dnes se ukazuje, že naše fantazie tehdy nebyly dost divoké...

A když vypukly protesty na Majdanu, opustil Piotr Andrusieczko poklidné místo univerzitního učitele, ukrajinisty v Polsku. Půjčil si peníze, protože ve válce je draho, a odjel na Ukrajinu. O pár dní později napsal na Facebook, že nutně potřebuje „kamizelku kuloodpornou“ – neprůstřelnou vestu. Pak, že jede na Krym.

„Jaké příměří? Jsme v Mariupolu pod palbou dělostřelectva,“ napsal na síť před dvěma týdny, kdy Kyjev i Rusy podporovaní separatisté po dlouhých měsících krvavých bojů vyhlásili klid zbraní. Ukrajinští o Piotrovi mluví jako o hrdinovi, Rusové ho chtějí umlčet.

Jak ti válka změnila život?

Změnilo se všechno. Od konce listopadu do konce února jsem byl s krátkými přestávkami na Majdanu. Myslel jsem, že tím to končí a že se zas vrátím za katedru. Ale v březnu to začalo na Krymu. A pak v Donbasu. Přišlo mi, že je důležité zdokumentovat, co se tam děje. Jako první mě zajímalo: kdo stojí v čele separatistů?

Stal ses válečným reportérem...

Trochu neočekávaně. Nikdy jsem si nemyslel, že se na Ukrajině stanu svědkem

PIOTR ANDRUSIECZKO

Politolog, historik, ukrajinista na univerzitě v polské Poznani. Válečný reportér polského deníku Gazeta Wyborcza. Šéfredaktor Ukrajinského žurnálu, měsíčníku pro Ukrajince v České republice, Polsku a na Slovensku, jehož redakce sídlí v Praze.

takových tragických událostí. Nikdy jsem nebyl válečným reportérem. Byl jsem sice shodou okolností roku 2008 v Gruzii, ale ten konflikt byl velmi krátký. Nesrovnatelný. Vždycky jsem se zajímal o ukrajinskou politiku, která byla stále ve fázi jakéhosi konfliktu, nyní ale přešla v otevřený boj.

Člověk sedí u Facebooku a najednou čte, že někdo z jeho přátel shání neprůstřelnou vestu. Kde se dá koupit?

Moji kamarádi začali zprvu na Majdanu rozdávát obyčejné barevné vesty s nápisem „tisk“. Aby nás bylo vidět. Jenže to nebyl dobrý nápad, Berkut (*zvláštní jednotky ukrajinského ministerstva vnitra*) do nás začal střílet. Dostali jsme plastové brýle a helmy. Lepší výbavu mi mezitím sehnali známí z Poznaně. Hodila se ale jen na Majdan. Chránila před výstřelem z pistole. Jak se začalo bojovat, musel jsem si sehnat něco pořádného. Trochu lepší vestu jsem dostal od redakce Gazety Wyborcza. Byla jediná v celé redakci. A to je největší polský deník! Ani ten nebyl na takovou situaci připraven. Posléze jsem zjistil, že sehnat neprůstřelnou vestu není až takový problém. Horší je sehnat desku, která se do ní vkládá a chrání před střepinami. Tu může v Polsku legálně získat jen armáda a policie. Na jednání s nimi ale nebyl čas. Takže jsem to sehnal na internetu, někdo ji prodával jako muzejní exponát.

Když politici vyjednali klid zbraní, psal jsi, že jste pod palbou. Kdo střílel?

V pátek 5. září byl v Minsku oficiálně podepsán klid zbraní. Ten ale každou chvíli někdo poruší. Já můžu mluvit jen o případu, kterého jsem byl svědkem. V sobotu se východní část Mariupolu ocitla pod palbou dělostřelectva. Nedaleko odtud byly ukrajinské pozice. Rakety padaly mezi bloky domů. Mezi jedenáctipatrové panely. Střílelo se ze strany separatistů. Zničili i budovu zdravotní pohotovosti. Lidé v panice, stály tam matky s dětmi v náručí, chtěli utéct, ale žádné taxi už nechtěly

**Ukrajinci pod palbou.
Slavjansk, Mariupol.**

jezdit, protože přece nepojedou pod palbou. Kdo mohl, utekl. Kdo nemohl, schoval se do sklepa. Takhle jsme tam byli dvě hodiny. Lidé na nás křičeli: „Proboha, proč sem jezdíte? Chcete tu s náma umřít?“

Měl jsi strach?

Bojím se pokaždé. Na to se nedá zvyknout. Všiml jsem si, že někteří vojáci jako by si zvykli, já ne. Nejvíce lidí umírá právě po zásadách dělostřelectva. Je to nejnebezpečnější zbraň, tichý zabiják. Vojenští experti říkají, že když to na tebe letí, nic neslyšíš, nemáš čas se schovat. Uslyšíš to až ve chvíli, kdy to dopadne.

Jak reagují tvoji blízcí, když si přečtou, že jsi pod palbou?

Máma už si zvykla. Pochopila, že mě nezadrží. Ví, že někteří novináři tají, kde jsou. Ale jak to mám tajit, když denně píšu do novin, mluvím do rádia a do televize? Snažím se být opatrný, spoustu věcí člověk může ovlivnit. A některé ne.

Jsi původem Ukrajinec, ale máš polský pas. Nehrozí ti tedy, že bys musel narukovat. Je to ale pro tebe jako pro novináře lepší, být tam jako cizinec?

Ukrajínští novináři od počátku nemohli vůbec pracovat na straně separatistů. Jim hrozilo vězení, smrt. Dodnes jich je hodně zadržovaných. My cizinci jsme mohli pracovat na obou stranách. Například já jsem byl na území ovládaném separatisty až do konce července. Brali nás ale jako západní novináře, tedy ty, co nepíšou pravdu. Co lžou. Nadávali nám do špiónů. Mám takovou taktiku, že hned začínám mluvit rusky. Napětí se trochu snižuje. Ale v Doněcku jsem fotil a najednou za mnou přijíždí auto. Bez registrace, což je znak, že jedou separatisti. Ozbrojenci. Měl jsem oficiální akreditaci Doněcké lidové republiky, ale oni mi řekli, že ta akreditace mě neopravňuje fotit. Fotil jsem přitom mobilem budovu, na které byl Lenin a vlajka Doněcké republiky. Řekli mi, že mají rozkaz všechny západní novináře, kteří fotí, odvézt do budovy ministerstva obrany Doněcké lidové republiky. Prý proto, že na Ukrajinu přijíždějí Poláci bojovat, že zabíjejí lidi. Což mě taky zajímalo. Redakce mě totiž pověřila, abych tu informaci ověřil, ale já jsem na ně za celé ty měsíce nenarazil. Sebrali mi telefon, zadržovali mě čtyřicet minut. Pak někdo zazvonil, že mě mají pustit. Měl jsem štěstí. Jiní ho neměli. Kolegu – doněckého novináře An-

tona Skibu – odvěkli z hotelu, dva dny byl ve vězení. Bili ho.

Ty jsi využil možnosti pohybovat se na straně separatistů, abys zjistil, kdo jsou jejich vůdci. Kdo jsou lidé, kteří válku rozpoutali?

Zajímavé postavy. Místní byznysmeni. Jeden z nich – Denis Pušylin – se dřív zabýval taháním peněz z lidí. Byl špičkou ruské finanční pyramidy MMM. Musím uznat, že uměl lidi přesvědčit, což je dar, který se těm, již lákají z lidí peníze, jistě hodí. Do února se zabýval svým byznysem a od března pak separatismem. Stal se jedním z lídrů. Zástupcem ministra obrany je Fjodor Berezin, spisovatel fantasta. Psal knížky ve stylu turborealismu. Sám nevím, co to znamená, ale každopádně sklízel literární ceny. Napsal knížku o válce mezi Ruskem a NATO, která proběhla na území Ukrajiny. Jako by to předvídal. V posledním rozhovoru se však vyjádřil, že všichni žijeme v matrixu. Z čehož jsem nabyt dojmu, že některé z těch osob jsou v psychické nerovnováze.

To byli místní, ale psal jsi také portréty těch, kdo přijeli z Ruska.

Ministr obrany Igor Girkin-Strelkov, který řídil boje ve Slavjansku a v Doněcku. Rus, který bojoval v Podněstří, v Bosně i v Čečensku. Krom toho píše knihy pro děti. Chtěl jsem si jednu koupit, ale už je vyprodaná. Tiskne se prý druhá, snad budu mít štěstí. Byl zřejmě raněn. Teď už je zpátky v Moskvě. Utekl.

Strelkov – odpovědný za sestřelení malajsijského dopravního letadla?

Ano. To je ten, co se pochlubil na Twitteru, že sestřelil letadlo. To se stalo v dubnu. A v květnu se stal premiérem (*Doněcké lidové republiky*) Aleksandr Borodaj, syn známého ruského filozofa. Do domu jeho otce přicházeli významní ruští vědci, vyrůstal v intelektuálním prostředí. Už na studiích ale vyjel do války v Podněstří, v roce 1992. Později do Čečenska. Zabýval se politickým PR. A teď se objevil tady...

Profesionální vojáci, kteří bojují v každém válečném konfliktu na straně Ruska?

Hledači dobrodružství ideologicky se hlásí k velké Rusi. Podle nich je třeba budovat ruské impérium. Jsem přesvědčen, že spolupracují s ruskými tajnými službami.

Takže tady máme důkaz přímého ruského angažmá v konfliktu...

Jistě. Tohle jsou obyvatelé Ruska, nikdy nebydleli na východní Ukrajině. Nejsou to Ukrajinci. Přijeli válčit. Tak například Strelkov naposledy legálně překročil hranice 26. února 2014. Přiletěl do krymského Simferopolu z Moskvy. A v noci z 26. na 27. února separatisti na Krymu obsadili administrativní budovy. Přiletěl, aby jim velel.

Jaké bylo osobní setkání se separatisty?

S Girkinem-Strelkovem jsem se osobně bohužel nesetkal. Byl jsem sice ve Slavjansku, když tam operoval, on ale bydlel na zatarasené ulici. Mohli k němu jen ruští novináři. Záznamy z tiskových konferencí se pak objevovaly na internetu. Potkal jsem se ale třeba s lidovým starostou Slavjansku Vjačeslavem Ponomarjovem. Prý se podílel na obchodech s drogami. Ten už ale taky utekl do Moskvy. A pokud jde o Aleksandra Borodaje, divná postava. Potkal jsem ho na tiskových konferencích, strašně ho nervovalo, když mluvil a někdo ho rušil tím, že si nastavoval mikrofon. Vždycky chodil v doprovodu vojáků, sám v civilu. Denise Pušylinu, toho šéfa finanční pyramidy MMM, jsem poprvé viděl na tiskovce v půlce dubna, vůbec jsme nevěděli, kdo to je. Ale co my... Ani místní netušili, co je zač. On přitom vystupoval jako tehdejší premiér lidové republiky. Většina z těch vůdců už utekla do Ruska. A místo nich přijeli lidi z Podněstří, kteří tam dvacet let řídili ministerstvo bezpečnosti, což je prakticky struktura KGB. Přijeli, aby vybudovali ty samé struktury. Čili tajná policie. A to jsou také obyvatelé Ruské federace.

Český prezident Zeman se nechal slyšet, že prý nemá důkazy o ruské invazi. Co si o tom myslíš?

Já jsem o tom neměl pochyby od samého počátku. Když obsadili Slavjansk, 16. dubna, tak jsem se ptal důstojníka těch bojovníků: „Kdo jste?“ On se spletl a řekl, že jsou armáda Krymu. A pak se opravil: „Armáda Donbasu.“ Běžel jsem za jiným a zeptal se: „Vy jste místní?“ A on odpověděl: „Ne, my jsme všichni přijeli z Krymu.“ Ale to znamená, že by bydleli na Krymu. Zaujalo mě, že se chovali jako profesionálové. To nebyli nějakí dobrovolníci, kteří by prvně drželi v ruce zbraň. Oni věděli, jak se s ní zachází. Později v červenci jsem v Doněcku seděl v kavárně, kde byli i bojovníci.

Z toho, co si mezi sebou povídali, vyplynulo, že jsou to Rusové z Rjazaně.

Jak se tam dostali?

Nevím, zda si vzali dovolenou, ale byli to profesionálové, mladí důstojníci. A NATO jasně zdokumentovalo vojenské kolony tanků, dělostřelectva, jak jedou přes hranice. Možná by někdo ještě na Ukrajině sehnal nějakou starou zbraň, ale tanky? To není možné. Dále, když zabrali Novoazovsk u Mariupolu, mluvil jsem s lidmi, kteří odtamtud utíkali. Ptal jsem se jich: „Mluvili jste s těmi vojáky? Jsou místní, nebo ne?“ Já nerozeznám jednotlivé ruské dialekty, ale oni okamžitě věděli, na co se ptám: „Ano, mluvili ruský, dialektem, jakým se u nás nemluví. Čistě ruský jazyk.“

Už počátkem května ve Slavjansku mě upozorňovali ruští novináři, že separatisté mají zbraně, které se vyrábějí výhradně v Rusku. Takové ukrajinská armáda nemá. Takže ty zbraně musely přijít z Ruska.

Taktéž tanky. Zkrátka že tam operují ruští vojáci s ruskou technikou, je jasné. NATO má důkazy. A ukrajinští vojáci vidí, jak je ostřelují. Že to nejsou civilisti, kteří před dvaceti lety sloužili v armádě a teď se snaží rozchodit nějakou starou techniku.

Co za hru tedy Zeman hraje?

Má problém s informacemi. Ale Česko je v NATO a v evropských strukturách, neměl by být problém se k nim dostat. Řekl bych, že to je ekonomicky motivovaná politická pozice. Ti, kdo popírají ruskou přítomnost na východní Ukrajině, většinou říkají, že bychom „neměli provokovat Putina, protože nestojíme o konflikt s Ruskem“.

Ale ten konflikt už tu je...

Přesně tak. Říká se, že s Ruskem je třeba vycházet. S tím souhlasím, ale není možné, aby Rusko nám, Evropě, diktovalo podmínky. A to si zapamatujme, to není demokratická země, to je jaká-

inzerce

Tatrá

Obsahuje Vitaminy

33 % lidí si myslí, že trvanlivé mléko neobsahuje vitaminy.
Pravda je však taková, že vitaminy obsahuje.

Sláskou k mléku.

www.tatramleko.cz

MLÉKO
PLNOTUČNÉ
3,5 % tuku

si fasádová demokracie se silnou autoritářskou vládou. Já jako příslušník jiného státu bych nechtěl soudit české politiky, ale oni přece pamatují rok 1938, kdy Evropa rozhodla bez vás. A 1968, kdy vám přišla „pomoci“ vojska Varšavské smlouvy. Česká historie je plná faktů. Proto nerozumím slovům vašeho bývalého prezidenta Klause, který neguje existenci státu Ukrajina. To už je skandální. Upírá čtyřiceti milionům lidí právo na existenci vlastní země.

A premiér Sobotka s ministrem financí Babišem se zase starali jen o to, abychom měli výjimku ze sankcí. I země, které sankce bolí mnohem víc, pochopily jejich smysl... Tristiň?

V poslední době je v Evropě jakýsi trend, že se „bavíme o ekonomice“. A že politika je podřazená hospodářství. Lidé chtějí žít dobře. Západní Evropa žije od roku 1945 v míru, ale my v postkomunistických zemích bychom měli mít trochu lepší paměť. Víme ještě, co se stalo roku 1989. Tehdy se Západ shodl, že důležitější je politika než ekonomika. A že je třeba přinést v ekonomickém smyslu oběti, aby se Polsko, Československo či Maďarsko mohly stát součástí demokratického světa. Stali jsme se postupně členy NATO, Evropské unie. Víím, že na to mnozí dnes hledí kriticky, ale lepší část světa není. Takže neupřeme to právo jiným.

Dobře, ale opravdu chtějí lidé na východě Ukrajiny do Evropy? Oni přece tradičně vzhlíželi k Moskvě.

Tam se to polarizuje. V Donbasu vředy byla postsovětská mentalita: „Máme do Ruska blíž.“ Ve Slavjansku jsem potkal ruské novináře, kteří byli překvapeni názory místních lidí. Podporovali separatisty, protože „až se připojíme k Rusku, bude to tu zas jako v Sovětském svazu“. Čili bude práce pro všechny, ale nikdo nebude muset pracovat. Všechno bude zadarmo. Ruští novináři jim říkali: „Probudte se, Sovětský svaz už není, Rusko není takové. U nás se doly zavírají, ne že by je někdo dotoval jako u vás na Ukrajině. Může být ještě hůř.“ Ale to je právě problém postsovětské mentality, většina z těch lidí nikdy nikam nevycestovala – nejen mimo Ukrajinu, za posledních deset let nevyjela třeba ani do hlavního města té oblasti, do Doněcku. Vůbec proto netuší, co se kde děje. A bojí se všeho cizího. Podle nich jsou Evropa

gayové, kteří je budou znásilňovat, aby taky byli gayi. V takových kategoriích se tam myslí! To je ruská propaganda, která jim sugeruje, že Evropa chce zničit jejich tradiční hodnoty. Problém ale je, že tam žádné tradiční hodnoty nejsou.

Objevuje se termín Novorusko.

Co si pod tím představíte?

Novorusko objímá celou východní Ukrajinu od Charkova přes Doněckou a Luhanskou, Chersonskou a Zaporožskou oblast až do Oděsy. Oni říkají, že to je území, které se musí odtrhnout od Ukrajiny, protože s ní historicky nemá nic společného. A to pochopitelně není pravda. Já sice nejsem zastáncem etnických hledisek, ale všude v těchto oblastech převažují etničtí Ukrajinci. Na vsích se mluví ukrajinsky. Ve velkých městech sice rusky, ale to proto, že byla sověťizována. Ale co se za tím termínem doopravdy skrývá? Pokud by se toto „Novorusko“ odtrhlo, pak Ukrajina přijde o přístup k moři. A hlavně Rusko se po zemi dostane ke Krymu. Teď má veliký problém, protože na Krym nevede cesta, po které by ho mohlo zásobovat. Nejen pokud jde o vojenský materiál, ale i o obyčejné zboží do obchodů. To je možné jen po moři, což je nevýhodné. Proto šlo Putinovi od začátku o to, aby odtrhnul celý ten pás až ke Krymu. To se mu nepovedlo. A ty události změnily i celé pojetí termínu východní Ukrajina. Východ byl chápán jako proruský až po Dněpropetrovsk a nyní vidíme, že toto město je naopak centrem odporu, které Ukrajinu brání. A východní Ukrajina ovládaná separatisty, to jsou nyní sotva dvě oblasti – Doněcká a Luhanská –, a ještě ne celé.

Co máme čekat?

Jsou dva scénáře. Mír a válka. Nevíme, co Rusko chce. Jestli jsou schopni přistoupit na mírové řešení. Pokud ne, bude zase válka. V porozumění, které začátkem září podepsal Porošenko s Putinem, je řada zajímavých bodů. Například že teritorium separatistů zůstane územím Ukrajiny. Ale prakticky tam separatisti budou moci volit svou vládu. Z čehož plyne, že to území budou mít pod kontrolou oni, a tedy Moskva. A neoficiálně se mluví o tom, že v takovém případě Porošenko odmítne, aby tento region dál žil z peněz ukrajinské státní pokladny. Tedy: „Chcete mít svoji vládu? Tak si na sebe vydělejte. Kyjev už Donbas dotovat nebude.“ Pak uvidíme, jestli ho bude chtít dotovat Rusko.

To by, hádám, rádo. Chtělo Podněstří, chtělo Abcházii, Jižní Osetii...

Ale Donbas, to je těžký průmysl, doly. Je tam chudoba. Na území, které ovládají separatisti, což je asi třetina Luhanské a Doněcké oblasti, žije víc lidí než v Jižní Osetii, Abcházii a Podněstří dohromady. Co tedy Rusko chce? Podle mě chce dělat všechno pro to, aby destabilizovalo situaci na Ukrajině, aby nedošlo ke sblížení Ukrajiny s Evropou.

Evropa nedokáže ani jasně pojmenovat situaci. Mluví o „ukrajinské krizi“, o „ruském humanitárním konvoji“.

Rozčiluje tě to?

Tenhle problém s pojmenováním toho, co se děje, mají novináři, politologové i politici. A mně to trochu připomíná situaci, kdy se rozpadal Sovětský svaz. I skvělí analytici to tehdy nebyli schopni říct natvrdo. Jsme pořád o krok pozadu. Rusko posílá na Krym dvacet tisíc svých vojáků. Všichni vědí, že to jsou Rusové, ale protože nemají na bundě nášivku, tak to nic neznamena. Evropa neví, jak na tuto hybridní válku reagovat, když Putin oficiálně říká, že to nejsou Rusové a když vojáci oficiálně na Ukrajinu nevěždějí s ruskou vlajkou. Učíme se za pochodu. Každopádně v Evropě už převládá názor, že Rusku se nedá věřit. A není se co divit. Od Putina se můžeme dočkat čehokoli.

Ty už se na území ovládané separatisty jen tak nevrátíš, že?

Na internetu už na mě pořádali hon. Když jsem byl ve Slavjansku, někdo na ruských sociálních sítích zveřejnil moji fotografii se jménem. Apeloval na ty, kdo mě potkají, aby mě vyhodili z města nebo zavřeli do sklepa, protože prý píšu nepravdy. Přitom mi dávali za vinu věci, které jsem nepsal. Například že o nich píšu jako o teroristech. Ale to jsem neudělal v jediném článku. Já užívám politologický termín separatisti. Musel jsem ze Slavjansku utéct, protože tam někdo dopsal, že mě mají rovnou zlikvidovat. A další osoba tam zmínila, že už informovala checkpointy separatistů ve Slavjansku.

Ty jsi měl čas sledovat ruské sociální sítě?

Ne. Volal mi někdo z Ruska, ať si dám pozor, že po mně jdou – 3. května jsem ze Slavjansku musel utéct, dostal jsem se pryč díky čínské televizi. A od konce července se už pohybuji jen na druhé straně konfliktu.

Sex je božský

Polský katolický kněz **KSAVERY KNOTZ** vydal knihu o sexu. Jmenuje se *Sex je božský* a navazuje na jeho bestseller z minulého roku *Sex, jak ho neznáte: Pro manželské páry, které milují Boha*.

Iva Skochová

Pětačtyřicetiletý Ksavery Knotz je knězem řádu kapucínů a od roku 2003 publikuje své názory a rady v otázkách sexu na webové stránce *Szansa Spotkania* (*Šance poznání*). „Je to dobrý způsob, jak komunikovat s lidmi,“ říká mi teď na zahradě své fary v malebné vsi Wiśniowa, asi hodinu cesty od Krakova. „Lidi rádi čtou o sexu.“

Jeho eseje a rady jsou relativně explicitní a liberální, aspoň ve srovnání s dosud běžnými hodinami katechismu. „Žena, která neprožila orgasmus kvůli tomu, že pohlavní styk byl příliš rychlý, může dovolit svému manželovi, aby ji uspokojil nějakou jinou cestou,“ píše na webu v kapitole nazvané *Konec manželského styku*. „Teprve po prožití orgasmu (někdy i více orgasmů) se vzrušená žena může cítit plně uspokojena.“

Netřeba zmiňovat, že knězova internetová poradna je nesmírně populární, a to nejen mezi ženami, které čekaly dlouhá staletí na to, až dostanou Boží požehnání k několika násobnému orgasmu. V Polsku, jedné z nejvíce nábožensky založených zemí v Evropě, kde se 95 procent lidí hlásí ke katolicismu a kde i satelitní vesničky pastelových barev mají své kostely – jev, kterému se porevoluční budovatelská euforie podnikatelského baroka v Česku zcela vyhnula – je po tématech spojených se „sexem kompatibilním s katolickou vírou“ obrovský hlad.

Knotz dnes kromě internetové poradny píše knížky a přednáší. Jeho loňské knihy *Sex, jak ho neznáte* se prodalo více než padesát tisíc výtisků a byla přeložena do španělštiny. O jejím českém a slovenském překladu se jedná.

Joanna Rosołowska z vydavatelství Świąty Paweł říká, že knihy otce Knot-

NA NÁMITKY, že kněz žijící v celibátu nemůže lidem radit v sexu, Knotz argumentuje, že člověk nemusí prožít infarkt, aby z něj byl dobrý kardiolog.

ze jsou populární především proto, že v nich otevřeně píše o věcech, o nichž je katolíkům zpravidla trapné hovořit: „Pomáhá osvětlovat záležitosti – samozřejmě v harmonii s katolickou vírou –, které jsou obecně tabuizovány, ale zároveň jsou obrovskou součástí lidského života.“

Není to hřích

Když jsem přijela na faru, Ksavery Knotz, oblečen do tmavého hábitu kapucínských kněží, končil právě svou přednášku na téma *Sexualita v kontextu manželství*. Nabádá v ní katolíky, aby „pozvali Boha do svých ložnic“. Na pě-

tidenní seminář sem přijely dva tucty manželských párů, které chtějí zlepšit svůj sexuální život a vyhledat pomoc u faráře jim přišlo přirozenější, než ji hledat u psychologa či sexuologa.

Jedna z účastnic – devětatřicetiletá Urszula Sikora – říká, že to nejzásadnější poznání, které si z Knotzových přednášek odnesla, je, že „sexualita je jedním z nejdůležitějších elementů budování vztahu“. Její manžel, jedenačtyřicetiletý Henrik dodal, že byl příjemně překvapen, když otec Knotz hned na začátku řekl, že „sexualita je dar od Boha a že ji můžeme využívat ke svému štěstí a potěšení“.

Sám Knotz vysvětluje, že katolická církev je plná stereotypů a on se ji z nich snaží vymanit. Tím nejčastějším je prý přesvědčení, že správný katolik má mít dítě za dítětem a že užívat si sexu je hřích. „Lidem přijde, že Bůh a sex spolu nemají co do činění,“ říká. On sám zastáncům takového tvrzení vzkazuje: „Jestli váš Bůh nemá co do činění se sexem, nemá co do činění ani s vaším zdravím, štěstím a láskou – a pak pravděpodobně vůbec nejste katolík.“

Spousta katolíků podle něj i v dnešní době bojuje s ideou „hříšnosti sexu“, z níž pramení mnoho sexuálních problémů a partnerských neshod. Největší problém podle něj mají mnozí věřící s tím, že si často pletou hřích s nedobrovolnou tělesnou reakcí. Jenže ženatý muž může mít podle Knotze erekci při pohledu na atraktivní ženu, která není jeho manželka. Samo o sobě to není hříchem, ale přirozenou tělesnou reakcí. Hřích nastává až v momentě, když muž využije

své erekcce k sexu s dotýčnou ženou. „Hřích je úmyslná, svobodná lidská volba, při níž si uvědomuju, že to, co dělám, je špatné, ale navzdory tomu to udělám,“ říká.

Katolická kamasutra

Jeho loňská kniha si vydobyla mediální přezdívku „katolická kamasutra“, což Ksavery Knotz vidí jako poněkud nešťastný způsob bulvarizace svého poselství. „Já nedávám lidem technické sexuální rady. Dneska mají spoustu odborných informací na internetu, nepotřebují o tom mluvit právě se mnou,“ říká. „Pouze lidem pomáhám porozumět sexualitě jako takové.“

Spousta lidí považuje jeho knihy a názory v oblasti katolické výchovy za průlomové. On sám se ale zdráhá odpovědět na otázku, zda se pokouší modernizovat pověst katolické církve, a zpřístupnit ji tak liberálnějšímu, mladšímu lidem. „Na jednu stranu ano,“ říká, ale hned dodává, že jeho názory jsou plně v souladu s oficiálními názo-

ry katolické církve a církevní autority proti nim nijak nezasahují – i pro něho je nepřípustná homosexualita, předmanželský sex, používání kondomů a jakékoli jiné formy „umělé“ antikoncepce – kromě „přirozeného plánování rodiny“, za něž považuje takzvanou kalendářní metodu obohacenou o pár dalších přírodních způsobů, jak určit plodné dny (například monitorování teploty ženského těla a vaginálního sekretu).

Naopak orální sex, tolik stigmatizovaný v konzervativních kruzích, je podle Knotze naprosto morální, samozřejmě pokud probíhá mezi manžely. Polský farář se mu věnuje v několika kapitolách své knihy. „Mazlení se rty a jazykem s vnějšími genitály je jako součást předehry morálně přijatelné a nesmíme to brát jako hřích,“ píše. „Kázání církve by si odporovalo, kdyby tvrdilo, že nějaké části těla milovaného člověka jako ústa, prsa, stehna nebo hýždě mohou být líbány, kdežto jiné ne.“

Z A P R O S Z E N I E

*Następne spotkanie Klubu Polskiego odbędzie się
w czwartek, 28 maja 2015 o godz. 17.00,
w pomieszczeniach Domu Mniejszości Narodowych,
Vocelova 3, Praga 2
główny program: Zebranie sprawozdawczo – wyborcze KLUBU POLSKIEGO*

*15 – 17 maja odbędą się doroczne targi książki międzynarodowej w pawilonie na placu wystawowym w
Holešovicích, gościem szczególnym: Egipt*

Noc muzealna w DMN – 13. 6.2015 – sobota 19:00 – 01:00

www.klubpolski.cz - www.polonica.cz - www.polskyinstitut.cz - www.prague.polemb.net
www.szkolapolskawpradze.com - www.krecik.euweb.cz - www.pzko.cz - www.polonusbrno.org
www.parafiiawpradze.pl - www.kcmt.cz - www.czapla.cz